



KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENTET
Postboks 8112 DEP
0032 OSLO
Att.Hege B. Sæveraas

Vår ref.
2022/17452

Deres ref.
22/6868

Saksbehandler
Harald Sommerstad
fagdirektør

Dato
10.02.2023

Høring - NOU 2022:11 Ditt personvern - vårt felles ansvar. Personvernkommisjonens rapport

Innledning.

Arkivverkets samfunnsoppdrag er å bidra til effektiv dokumentasjonsforvaltning og å sikre, bevare og tilgjengeliggjøre et bredt og allsidig utvalg av samfunnets arkiver. Som øverste arkivmyndighet har Arkivverket ansvar for faglige standarder og retningslinjer, tilsyn og veiledning med offentlig arkivarbeid. Arkivverket skal iverksette overordnet nasjonal politikk på arkivfeltet, og bidra til utvikling og styrking av arkivsektoren. Som bevaringsinstitusjon har Arkivverket ansvar for langtidslagring, tilgjengeliggjøring og formidling av statlige arkiver og prioriterte private arkiv.¹

Arkivloven er utgangspunktet for det samfunnsoppdrag Arkivverket skal ivareta, i veiledning og som tilsynsorgan. To hovedhensyn som ligger til grunn for arkivloven er å sikre demokratikontroll og rettighetsdokumentasjon for individer og grupper, et annet er å gjøre disse arkivene tilgjengelige innenfor rammene av relevant regelverk.

Offentlige organers arkivplikt etter arkivloven § 6, og arkiver som sekundærformål med hjemmel i arkivloven eller personopplysningsloven, er i liten grad berørt i Personvernkommisjonens utredning og vi er klar over at kommisjonen avgrenser i stor grad mot arkivpliktens utfordringer, eller løsninger jf. punkt 6.3.4.

Arkivverket finner likevel grunnlag for å knytte noen merknader til enkelte av kommisjonens vurderinger og anbefalinger der vi finner det relevant.

¹ <https://www.arkivverket.no/om-oss/hva-er-arkivverket?q=samfunnsoppdrag>

Kap. 6 personvern i den digitale forvaltningen

I **punkt 6.1.1.** beskrives hovedtrekk i digitaliseringspolitikken hvor det vises til stortingsmeldinger, strategier og fellesløsninger. Det vises til digitaliseringsstrategien hvor det er gitt mål om bl.a;

- offentlig sektor utnytter potensialet i deling og bruk av data til å lage brukervennlige tjenester, og for å bidra til verdiskapning for næringslivet
- kommunale og statlige virksomheter bygger sine tjenester med utgangspunkt i et felles digitalt økosystem for samhandling
- kommunale og statlige virksomheter henter gevinster fra digitalisering på en systematisert måte

I denne sammenheng ønsker Arkivverket å gjøre departementet oppmerksom på Digitalarkivet. I Statsbudsjettet 2023 - tildelingsbrev til Arkivverket 2023 s. 4. fremgår det at;

«Digitalarkivet er en nasjonal fellesløsning for digitale arkiver. Fellesløsningen gjør det mulig å effektivisere oppgaveløsningen i forvaltningen og bevaringsinstitusjoner for arkiv og kulturarvsmateriale, og forbedre og utvikle nye tjenester for ulike målgrupper.» [...]
«Arkivverket skal videreutvikle Digitalarkivet til nasjonal fellesløsning for å langtidsbevare og tilgjengeliggjøre digitaliserte og digitalt skapte arkiver [...]. Viktige siktemål vil være å forebygge tap av digital dokumentasjon, mer fleksibel håndtering av nye typer digitale arkiver, legge til rette for integrering i nasjonale felleskomponenter, øke tilgangen til arkivene, øke muligheten for å koble sammen informasjon og dermed produksjon av ny kunnskap, legge til rette for bruk av ny teknologi i analyser av store datamengder samt bedre informasjonssikkerhet og personvern.»

I **punkt 6.1.2** fremhever Personvernkommissjonen «Viktigheten av tillit til offentlig forvaltning».

Arkivverket ønsker å påpeke et viktig hensyn bak arkivloven, nemlig å bevare tilliten til offentlig forvaltning. I så måte er arkivplikten hjemlet i arkivloven § 6 sentral, for å kunne utøve demokratikontroll og å sikre rettighetsdokumentasjon for individer og grupper.

I Kulturdepartementets høring om ny arkivlov 2021 fremgår det av punkt 1.2 «Kvifor ny arkivlov?» nærmere om arkivpliktens formål.

«Kjernen i arkivplikta til offentlege organ er å sikre at dokumentasjon som blir skapt i tilknytning til prosessar, handlingar og avgjerder, blir samla på, arkivert og bevart. Arkiv er såleis eit produkt av forvaltninga sitt arbeid, og målet er at arbeidet skal vere dokumentert. Slik blir både omsynet til forvaltninga sjølv, omsynet til rettane og pliktene til enkeltmenneske og omsynet til offentlig innsyn og demokratisk kontroll tekne i vare. I neste omgang skal arkiva bli kjelder til kunnskap om utviklinga, historia og kulturen i samfunnet vårt.»

På side 18 står det med henvisning til utredningen fra Arkivlovutvalget² at: *«Dokumentasjon og arkiv er grunnsteinar for sentrale samfunnsverdiar som rettsstat, demokrati, transparens, offentlegheit og personvern. Formålet til lova er å sikre dokumentasjon om samfunnet for å kunne bruke denne til å forstå samtid og fortid og å bevare og vidareutvikle Noreg som rettsstat og demokrati.»*

Digitalarkivet vil få en viktig rolle for offentlige organers innsyn i egne og andres avleverte arkiver i forbindelse med sin saksbehandling. Personvernkommissjonens utredning peker bl.a. på «Personvernutfordringer knyttet til deling og viderebehandling av personopplysninger i offentlig forvaltning» i **punkt 6.4** og vi ser Digitalarkivet som fellesløsning og regelverksutviklingen i arkivloven som relevant i denne sammenheng.

Kap. 10 Regelkompleksitet og nasjonalt handlingsrom

I **punkt 10.3** i utredningen er det omtalt «Behov for å regulere personvern på nasjonalt nivå», og i **punkt 10.3.2** er det beskrevet anbefalinger knyttet til «Klarere og mer utfyllende regulering av adgangen til å behandle personopplysninger» hvor det på side 188 fremheves at «Personvernkommissjonen mener det er generelt behov for å klargjøre det rettslige grunnlaget for behandling av personopplysninger knyttet til offentlig sektor».

Kulturdepartementet har gitt forslag til ny arkivlov³ hvor arkivplikt og nærmere regulering av personvernet skal ivaretas også i en digital tid. Planen er at lov med tilhørende forskrift skal vedtas i 2025.

I og med regelverksutviklingen knyttet til ny arkivlov, kan det være verdt å nevne at selv om bevaring av dokumentasjon etter arkivloven som regel har et sekundært formål, oppstår arkivplikten i det dokumentasjon blir skapt i offentlige organers saksbehandling. Destruksjon av slik dokumentasjon kan kun skje om det er hjemlet i arkivloven med forskrift eller Riksarkivaren har gitt samtykke (Se [Om bevaring og kassasjon i offentlig forvaltning - Arkivverket](#))⁴.

Personvern vil bli sentralt i denne prosessen. Både med hensyn til behandlingsgrunnlag og åpenhet omkring behandling av personopplysninger i offentlig sektor. Det er utformet forskriftshjemler om krav til behandling av personopplysninger både hva angår offentlige organers sikring, ordning og forvaltning av sine arkiver og ved levering til arkivdepot i forslag til ny arkivlov⁵.

Arkivverket vil i den sammenheng vise til ytringsfrihetskommisjonens utredning NOU 2022:9 En åpen og opplyst offentlig samtale. Ytringsfrihetskommisjonen peker bl.a. på «*Det haster å ta tak i de arkivmessige utfordringene som digitalisering av offentlig sektor har skapt. Det er behov for mekanismer som sikrer at bevaringsverdig dokumentasjon ikke forsvinner. Dette krever både en opprydning i lovverket og en økonomisk satsning på forvaltningens saksbehandlingssystemer*» (Punkt 11.7.3.)

² NOU 2019: 9

³ Høyring – Forslag til ny arkivlov datert 05.10.2021

⁴ <https://www.arkivverket.no/for-arkiveiere/bevaring-og-kassasjon/om-bevaring-og-kassasjon-i-offentlig-forvaltning?q=kassasjon>

⁵ Høyring – Forslag til ny arkivlov §§ 4 og 10

I den digitaliseringsprosess som preger offentlig sektor er det Arkivverkets oppfatning at offentlig sektors arkivplikt er sentral i det bildet Personvernkommisjonen tegner i rapporten **punkt 1.1**; «At digitaliseringsprosessen preger alle samfunnssektorer», «at samfunnsgevinstene ved digitaliseringen er store» og i **punkt 1.1.1**, at «personvernet må forstås og vurderes i positiv forstand, og som en verdi som bidrar til å ivareta og bygge tillit i samfunnet».

I Kulturdepartementets høring om ny arkivlov fremgår det i kapittel 10 om Etterleving av lova og tilsyn, «*Å ta i vare arkivansvaret etter arkivlova er å ta i vare rettane til borgarane og sentrale demokratiske funksjonar.*»⁶

Arbeidet med ny arkivlov som sektorovergripende regelverk mener vi derfor blir sentralt for offentlig sektors behandling av personopplysninger og i regelverksutviklingen Personvernkommisjonens etterspør i **punkt 10.4** – «Personvernkommisjonens anbefalinger oppsummert».

Kap. 11 Teknologi i personvernets tjeneste

Kapittelet forutsetter at teknologi kan brukes bevisst for å oppnå et bedre personvern og omtaler personvernforordningen artikkel 25 om innebygd personvern og personvern som standardinnstilling.

Kapittelet tar for seg og gir eksempler som for offentlig sektor angår deres behandlingsgrunnlag for å samle inn og dele opplysninger etter deres primærformål. Der personopplysningene er samlet inn som ledd i et offentlig organs saksbehandling, eller har verdi som dokumentasjon, vil slike data være omfattet av arkivplikten. Spørsmålet blir så om personopplysningene skal merbevares etter sekundærformålet, som for offentlige organers vedkommende vil være hjemlet i arkivloven.

For arkivpliktig materiale etter arkivloven plikter offentlige organer å foreta en bevarings- og kassasjonsvurdering⁷.

Arkivverket ser en utfordring i at offentlige virksomheter ikke foretar bevarings- og kassasjonsvurdering før avlevering (avleveringsplikten gjelder statlige organer). Det betyr at det kan finnes kassable personopplysninger i virksomhetenes arkiver, som de følgelig ikke har behandlingsgrunnlag for. Det kan ha å gjøre med at det ikke finnes noen enkel slettemulighet i de elektroniske systemene slik de ser ut i dag, og at sletting derfor oppleves tungvint.

Under **punkt 11.4.4** peker kommisjonen på «*muligheten for at offentlig sektor stiller krav om at programvare de gjør bruk av skal tilfredsstillende visse standard krav om innebygd personvern.[...] En standard kravspesifikasjon for personvern i offentlig sektor vil også være til hjelp for ulike behandlingsansvarlige i offentlig sektor, fordi det vil kunne forenkle prosessen med å spesifisere konkrete systemløsninger som skal anskaffes.*» Norsk

⁶ Høring – punkt 10.4.3

⁷ Arkivforskriften § 16

arkivstandard (NOARK) omtales som en av flere normerende standarder for arkivsystemer i offentlig sektor.

Arkivverket har et utviklingsprogram som kalles **Innebygd arkivering**⁸. Dette er en ny tilnærming for hvordan offentlige virksomheter på en enklere og mer effektiv måte kan ta vare på dokumentasjonen de produserer og behandler. Arkivkrav skal ivaretas automatisk når man gjør oppgavene. Det oppfordres til samarbeid med de som har ansvaret for informasjonssikkerhet og personvern, for å unngå dobbeltarbeid da disse hensynene kan løses med en integrert tilnærming.

Arkivverket støtter en satsing på innebygd personvern, og ser dette i sammenheng med Arkivverkets satsning på innebygd arkivering og den bevarings- og kassasjonsvurderingen forvaltningen skal foreta.

Dette handler ikke kun om ressurser til tekniske løsninger, men også at den nødvendige kompetanse for å foreta en korrekt vurdering av hva som skal bevares, og hva som skal kasseres i samsvar med arkivloven er ivaretatt. Arkivverket veileder og gir pålegg der regelverket ikke følges.

En bevisstgjøring av de rammer arkivloven setter for tiltak allerede når dokumentasjonen blir skapt i offentlig sektor (for sekundærformålet) kan bidra til at virksomheter i større grad foretar løpende kassasjon (sletting) av personopplysninger som ikke skal bevares lenger enn det fastsatt kassasjonstid forutsetter. Dette er igjen sentralt for at personvern(regelverket) ivaretas på korrekt måte (etter primærformålet).

Vi takker for muligheten til å komme med innspill og står selvfølgelig til disposisjon om det er spørsmål knyttet til arkivregelverket og de arkivfaglige prinsipper som kan settes i sammenheng med personvernet hva angår offentlig sektor.

Med hilsen

Arkivverket, Strategi og kommunikasjon

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen underskrifter

⁸ <https://www.arkivverket.no/arkivutvikling/innebygd-arkivering/veiledning-for-innebygd-arkivering?q=innebygget%20arkivering#!#substep-malgruppe>